

Европейски икономически и социален комитет

Умения / Нови форми на заетост

СТАНОВИЩЕ

Европейски икономически и социален комитет

Изграждане и развитие на умения, включително цифрови умения, в контекста на новите форми на заетост – нови политики и развитие на ролите и отговорностите
(проучвателно становище по искане на естонското председателство)

Докладчик: **Ulrich Samm**
Докладчик: **Indrė Vareikytė**

Консултация	Естонското председателство на Съвета, 17.3.2017 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	19.7.2017 г.
Приемане на пленарна сесия	20.9.2017 г
Пленарна сесия №	528
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	198/5/16

1. **Заклучения и препоръки**

- 1.1 Цифровизацията ще промени радикално професионалния ни живот. Трябва да **пристъпим към незабавни действия**, за да гарантираме наличието на подходящите умения в бъдеще, така че Европа да запази своята конкурентоспособност и да може да създава нови предприятия и нови работни места, а хората да останат интегрирани на пазара на труда през целия си трудов живот. Това ще осигури всеобщо благосъстояние. Скоростта, с която се развиват цифровизацията и автоматизацията, също поражда социални рискове, с които трябва да се справим чрез координираните усилия на всички заинтересовани страни: лицата, отговорни за вземането на решения, социалните партньори и гражданското общество.
- 1.2 Поради наличието на широколентови мрежи с много голям капацитет, бъдещето на заетостта ще е свързано с нарастване на броя на нетипичните форми на заетост, като например (многократна) работа на непълно работно време, работа с множество изпълнители и т.нар. „**краудуъркинг**“, при който работниците предлагат уменията си на интернет платформи, изграждащи мрежа от висококвалифицирани и специализирани професионалисти. ЕИСК подчертава, че с оглед на това увеличаване на нетипичните форми на заетост, трябва да се отдаде първостепенно значение на предоставянето на **социална сигурност** и на предотвратяването на **бедността** (включително сред възрастните хора).
- 1.3 ЕИСК приветства някои национални инициативи на синдикалните организации и гражданското общество, предоставящи **насоки за работещите в условията на краудуъркинг**, които в някои случаи вече доведоха до изготвянето на Кодекс за поведение на платформите за краудуъркинг. ЕИСК би искал този подход да бъде възприет от Комисията и приложен в европейски мащаб. Ще трябва да се потърси решение на нарастващата информационна асиметрия между потребителите и предприятията с методи като, например, етични кодекси за свободните професии.
- 1.4 Заетостта се променя и при традиционните дружества. По-специално трудовата дейност, свързана с интензивно използване на знания, може да се извършва при все по-свободни условия, което от една страна отговаря на **желанието за гъвкавост**, изразено от голям брой работещи, но от друга страна може да доведе до по-голяма интензивност и по-големи тежести. **Една работна среда, която обхваща все повече пространства**, изисква нови социални умения.
- 1.5 **Автоматизацията и роботите** ще окажат значително въздействие върху бъдещето на заетостта. Те могат да заменят монотонния, тежък или опасен труд, а новото поколение т.нар. „роботи сътрудници“ могат да се превърнат във физически партньори за работещите и са особено полезни за хората с физически увреждания. Макар че понастоящем роботите заместват предимно работата на хората, полагащи физически труд, административните служители също ще бъдат засегнати от въвеждането на изкуствения интелект. Автоматизацията и роботите имат потенциала да стабилизират икономиката в застаряващите общества.

- 1.6 Значителен брой **работни места** ще бъдат засегнати от въвеждането на повече работи на работното място. Както и в миналото, можем да очакваме, че увеличаването на благосъстоянието в обществото ще доведе до растеж и нови работни места в определени области, като например културата, изкуството, туризма, социалните дейности, образованието, комуникациите, развлекателната сфера или здравеопазването. Все пак това развитие може да се прояви по-скоро, отколкото в миналото, което от своя страна може да доведе до изкривявания, за преодоляването на които ще е необходим социален диалог на ранен етап.
- 1.7 **Ученето през целия живот**, по-специално във връзка с цифровите умения, ще бъде необходимост за всички хора, което ще изисква все повече гъвкавост от страна на отделните лица, дружествата и всички системи за образование и обучение. Извън формалното образование, много повече време трябва да бъде отделено за професионалното обучение и самостоятелното учене, които следва да бъдат подкрепени във възможно най-голяма степен от една хармонизирана система от сертификати и стандарти на равнището на ЕС. Освен това в тази връзка ЕИСК вече изложи своите съображения по въпроса за европейските мерки, свързани с отпуска за обучение.
- 1.8 Основното образование следва да включва в по-голяма степен **интерактивно цифрово обучение**. Цифровите умения обаче биха могли да надхвърлят рамките на програмирането и да обхванат запознаването с това, което стои отвъд „щракването с мишката“, а именно разбиране на системата, междусистемните връзки, социалното въздействие и въпросите, свързани с поверителността на личните данни и сигурността.
- 1.9 Бъдещите умения трябва да отговарят на нуждите на обществото и **търсенето на пазара на труда**. Това може да бъде постигнато само чрез тясно сътрудничество между социалните партньори и публичните и частните образователни системи. По-нестабилните пазари ще породят предизвикателства, тъй като предприятията и работещите ще трябва да се адаптират достатъчно бързо. Това по-специално представлява предизвикателство за системите на професионалното обучение.
- 1.10 Публичните и частните организации (училища, университети, търговски камари, синдикални организации, центрове за обучение) трябва да предоставят **професионално обучение** по нови технологии, особено за тези, които нямат възможността да организират сами обучения, като например **МСП**, лицата, упражняващи свободни професии, и самостоятелно заетите лица.
- 1.11 **Общото образование** може най-успешно да даде отговор на дългосрочните процеси, които могат да доведат до нови и неочаквани предизвикателства, при което днешните умения могат бързо да загубят актуалност. Колкото по-добро общо образование имаме, толкова сме по-подготвени за неизвестното. Всестранното общо образование е и най-добрата основа за усвояване на умения за подбор на достоверна информация в интернет и ни прави по-малко уязвими на фалшиви новини.

1.12 ЕИСК приветства различните инициативи на Комисията, свързани с ученето през целия живот, цифровите умения и работните места, новата програма за умения и програмата „Еразъм+“. Създадената от Комисията **база данни с добри практики** има потенциала да служи като посредник за провеждането на дебат в рамките на ЕС, който следва да доведе до приемането на насоки и стандарти въз основа на най-добрите практики. Организираното гражданско общество може и ще играе важна роля в това отношение.

2. Въведение

2.1 Цифровата технология играе все по-важна роля в икономиката и социалния ни живот. Тя ще бъде от ключово значение за развитието на новите икономически модели (икономика на сътрудничеството, икономика на функционалността, кръгова икономика, икономика на споделянето). Освен това глобализацията, миграцията, застаряващото общество, изменението на климата и нуждата от устойчиви решения ще окажат значително въздействие върху социалната среда като цяло и по-специално върху нашия професионален живот. Новите форми на заетост, които понастоящем са в процес на развитие, се разглеждат в настоящото проучвателно становище през призмата на необходимите умения, включително цифрови, и на новите политики и променящите се роли и отговорности. Паралелно се изготвя и проучвателно становище на ЕИСК, посветено на новите форми на заетост и ролята и перспективите на социалните партньори и други организации на гражданското общество¹.

2.2 С цел запазване на конкурентоспособността на Европа, на способността ѝ да създава нови предприятия и нови работни места и да осигурява всеобщо благосъстояние, развитието на **подходящи умения** трябва да се превърне в приоритет. Скоростта, с която се развиват цифровизацията и автоматизацията, създава и **чувство на страх** у населението, особено сред работещите, както и **несигурност** за предприятията предвид съществуващите сериозни предизвикателства. Нашето общество трябва да преодолее тези предизвикателства и да се адаптира незабавно към промените посредством координирани усилия на всички заинтересовани страни в обществената политика и гражданското общество. Европа може да се превърне в световен лидер, с модерно развитие, основано на собствените ѝ ценности.

---

¹

Становище на ЕИСК относно [„Ролята и перспективите на социалните партньори и други организации на гражданското общество в контекста на новите форми на заетост“](#); прието през септември 2017 г.

2.3 ЕИСК изразява убеденост, че бъдещето на заетостта би трябвало да бъде ключов приоритет в дебатите относно **европейския стълб на социалните права**². Някои конкретни въпроси вече бяха разгледани в становищата на ЕИСК относно: цифровия единен пазар и МСП³, новата програма за умения⁴, европейското общество на гигабитов интернет⁵, повишаването на цифровата грамотност, електронните умения и електронното приобщаване⁶, четвъртата индустриална революция и цифровата трансформация⁷, както и в информационния доклад относно средносрочната оценка на програмата „Еразъм+“⁸.

3. Бъдещето на заетостта

3.1 Ширококоленовите мрежи с много голям капацитет ще проправят пътя за използването на голямо разнообразие от **нови приложения и среди**, като интернет на нещата, автоматизация, компютърни услуги в „облак“, използване на големи информационни масиви или нови бизнес модели, основани на ориентиран към услугите подход. Тази тенденция ще бъде благоприятна с това, че поради нея някои професии, които днес се практикуват само в големите градски центрове, ще се пренесат в отдалечени и/или труднодостъпни поради орографските си характеристики зони. Инструменти като медицински консултации, мониторинг и докладване от разстояние ще дадат възможност уязвимите хора да бъдат наблюдавани дистанционно направо в своите домове. Ще бъде възможно дори малките центрове да разполагат с достъп до високо специализирани професионалисти. Важно е да се признае, че начинът на работа ще се промени за почти всички групи и професии, и че в прогнозите за развитието през следващите десетилетия има голяма доза несигурност. Трябва да осъзнаем, че трябва да се подготвим за неизвестното.

3.2 В бъдеще ще се наблюдава нарастваща диференциация в **организацията на дружествата**. От една страна, имаме традиционните дружества с постоянен персонал, които трябва да предлагат привлекателна работна среда – т.нар. „отговорни дружества“⁹. От друга страна, имаме все по-голям брой дружества с „гъвкава“ организация, които също разчитат във все по-голяма степен на „работещи в условията на краудуъркинг“. Това им позволява да реагират доста гъвкаво на промените на пазара. Работещите в условията на краудуъркинг представляват мрежа от висококвалифицирани специалисти – въпреки че до известна степен тя би могла да включва и по-ниско квалифицирани сътрудници – които предлагат уменията си на интернет платформи. Очаква се също така да се появят и различни смесени

---

2 [ОВ С 125, 21.4.2017 г., стр. 10.](#)

3 Становище по собствена инициатива на ЕИСК относно [„Цифров единен пазар – тенденции и възможности за МСП“](#), предстои да бъде прието през октомври 2017 г.

4 [ОВ С 173, 31.5.2017 г., стр. 45.](#)

5 [ОВ С 125, 21.4.2017 г., стр. 51.](#)

6 [ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 9.](#)

7 [ОВ С 389, 21.10.2016 г., стр. 50.](#)

8 [„Средносрочна оценка на програмата „Еразъм+“](#), информационен доклад, приет на 31 май 2017 г.

9 Bauer, Wilhelm et al. (2012 г.). *Arbeitswelten 4.0. Wie wir morgen arbeiten und leben („Работна среда 4.0. Как ще работим и живеем в утрешния ден“)*. Dieter Spath, ed. Stuttgart, Fraunhofer Verlag.

форми на организация на дружествата. Така например „отговорните“ дружества могат да възложат извършването на част от дейността си на работещи в условията на краудуъркинг. Ще трябва да се потърси решение на нарастващата информационна асиметрия между потребителите и предприятията с методи като, например, етични кодекси за свободните професии.

- 3.3 **Работещите в условията на краудуъркинг** се ползват от свободата си посредством гъвкаво работно време и място на работа. Те предлагат уменията си на пазара, понякога за извършване на дребни задачи, на най-добрата цена. Липсата на социална сигурност при този тип самостоятелна заетост („цифрови номади“) обаче води до значителни рискове. Тенденцията в нашето общество е преминаване от „обичайна“ към „нетипична“ заетост, която освен работещите в условията на краудуъркинг, обхваща и (многократната) работа на непълно работно време и работата с множество изпълнители, и е сериозно предизвикателство за нашите **системи за социална сигурност**¹⁰. Четирите компонента на съчетаването на гъвкавост и сигурност¹¹ трябва да бъдат прилагани и за този нов вид заетост: 1) гъвкави и надеждни договорни отношения, 2) всеобхватно учене през целия живот, 3) активни политики по отношение на пазара на труда, и 4) модерни системи за социално осигуряване.
- 3.4 Заетостта се променя и в традиционните дружества с постоянен персонал. Понастоящем няма голямо значение къде се извършват задачите и дейностите, свързани с интензивно използване на знания, като например инженерните дейности или проектите за научноизследователска и развойна дейност. Този тип трудова дейност може да се извършва при все по-свободни условия, което от една страна отговаря на **желанието за гъвкавост**, изразено от голям брой работещи, но от друга страна може да доведе до по-голяма интензивност и по-големи тежести. Постигането на желания баланс между професионалния и личния живот се е превърнало в един от основните критерии при избор на работодател. Обществото ни е в процес на преход към работна среда, обхващаща множество пространства, която изисква **нови социални умения** от хората, които работят в нея. Постоянната свързаност би могла да е от полза за съчетаването на личния и професионалния живот, но в същото време може да се превърне в тежест и да доведе до рискове за здравето.
- 3.5 **Автоматизацията и роботите** оказват значително въздействие върху бъдещето на заетостта. Ползите са очевидни: по-голяма производителност и надеждност, както и замяна на монотонния, тежък или опасен труд. Новото поколение т.нар. „роботи сътрудници“ могат да се превърнат във физически партньори за работещите и по-специално да бъдат от полза за хората с физически увреждания. Изкуственият интелект ще позволи да се извърши автоматизация на сложни дейности, което ще се отрази не само на хората, полагащи физически труд, но и на административните служители (застрахователен сектор,

---

¹⁰ [ОБ С 303, 19.8.2016 г., стр. 54; ОБ С 13, 15.1.2016 г., стр. 161](#)

¹¹ Вж. съобщението [„Програма за нови умения и работни места: европейският принос за постигане на пълна заетост“](#), COM(2010) 682 final.

финансови услуги, преводачи, правни консултации и др.)¹². Автоматизацията и роботите имат потенциала да стабилизируют икономиката в застаряващите общества.

- 3.6 Роботите първоначално заменят работниците, но впоследствие могат да бъдат създадени нови работни места. В публичните форуми често се дискутира колко **работни места са засегнати** и в същото време колко работни места могат да бъдат **създадени**. Тенденцията е ясна, но цифрите се различават значително. Така например Световният икономически форум прогнозира, че повече от 5,1 милиона работни места ще бъдат закрити в 15 от силно развитите и бързо развиващите се икономики поради резките промени в пазара на труда в периода 2015–2020 г., тъй като изкуственият интелект, роботиката, нанотехнологиите и други социално-икономически фактори изместват нуждата от работници, докато от друга страна, същият този технологичен напредък ще създаде 2 милиона нови работни места¹³. Няма съмнение, че използването на работи ще повиши производителността, което е от полза за икономиката и за нашето общество, тъй като води до по-висок БВП. Почти невъзможно е да се предскаже как излишъкът в БВП ще бъде използван за създаването на нови работни места¹⁴. Можем да си извлечем поука от миналото, когато автоматизацията доведе до повече блага в обществото чрез растеж и нови работни места в конкретни области, като културата, изкуството, туризма, социалните дейности, образованието, комуникациите, развлекателната сфера или здравеопазването. Можем да очакваме, че тази тенденция ще се запази, макар да се реализира с по-бързи темпове, отколкото в миналото. Това би могло да доведе до изкривявания, за преодоляването на които ще е необходим **социален диалог** на ранен етап.
- 3.7 Освен това цифровизацията и роботизацията на **транспорта** ще доведат до дълбоки промени в естеството на работата и в търсенето на умения. ЕИСК подчертава значението на справянето с тези структурни промени чрез осигуряването на справедлив и безпроблемен преход и преодоляването на недостига на умения¹⁵.

---

12 Становище на ЕИСК относно [„Изкуствен интелект – въздействието на изкуствения интелект върху \(цифровия\) единен пазар, производството, потреблението, заетостта и обществото“](#), прието на 31 май 2017 г., [ОВ С 288, 31.8.2017 г., стр. 1](#).

13 Световен икономически форум. *Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution: The Future of Jobs* („Стратегия в областта на заетостта, уменията и работната сила за посрещане на четвъртата индустриална революция: работните места на бъдещето“). Global Challenge Insight Report („Доклад за по-добро познаване на глобалните предизвикателства“), януари 2016 г., стр.13

14 [ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 14](#).

15 Становище на ЕИСК относно [„Последствия от цифровизацията и роботизацията на транспорта за изготвянето на политики в ЕС“](#), прието през юли 2017 г., [ОВ С 345, 13.10.2017 г., стр. 52](#).

4. Осигуряване на умения и компетенции

- 4.1 Компетенциите са необходимо условие за прилагане на знанията с цел получаване на резултати, които повишават нашето благосъстояние; в същото време ерата на цифровите технологии отправя нови предизвикателства. Очакваме все по-голям брой работници с нетипични трудови договори, които често са лишени от достъп до традиционните схеми за обучение в предприятието. **Техническите и социалните компетенции**, които обхващат способността да се общува и взаимодейства с хора в различни видове среда и посредством различни технически инструменти, както и **предприемаческите компетенции** и поставянето на акцент върху отговорността спрямо обществото, вече са задължително условие, но голяма част от образователните системи все още не са в състояние да ги предоставят, тъй като са създадени в друго време. Комитетът още веднъж призовава държавите членки, в сътрудничество с институциите и агенциите на ЕС, а също и с предприятията в Европа, да увеличат своя капацитет и да въведат повече иновативни решения в областта на **образованието и развитието на умения**, включително обучение на работното място и преквалификация, тъй като Европа се нуждае от истинска промяна на парадигмата по отношение на целите и функционирането на сектора на образованието и разбирането за неговото място и роля в обществото¹⁶.
- 4.2 **Цифровизацията** създава потенциал за достъпни и персонализирани технологии, които могат да предложат повече възможности за ориентирано към обучаващите се учене и да създадат **непрекъснат процес на учене** между формалното, неформалното и самостоятелното учене. Цифровите решения могат да бъдат включени в стратегиите за учене през целия живот и да бъдат мощен инструмент за намаляване на разминаването между успеваемостта и възможностите. Все пак това зависи до голяма степен от начина, по който цифровата технология е въведена и използвана в учебната среда.
- 4.3 За да се постигнат по-добър обучителен опит и по-добри резултати от ученето, е необходимо образователната система да постави учащия се на централно място: именно той/тя следва да регулира своето учене, обучение и повишаване на квалификацията. По този начин учащите ще получат възможност да станат по-активни, цифрово грамотни граждани, които могат да извлекат ползи от придобитите познания чрез контролиране на естеството, мястото, темпото и времето на своето учене в съответствие с възгледите и ценностите си, както и с ценности като солидарност и уважение към различните, които са част от европейската идентичност. Така бъдещите инвестиции в технологиите ще бъдат тясно свързани с инвестициите в хората и с по-големия достъп до възможности за учене през целия живот.

---

¹⁶ [ОВ С 173, 31.5.2017 г., стр. 45.](#)

- 4.4 Бъдещите умения трябва да отговарят и на нуждите на обществото и **търсенето на пазара на труда**. Това може да бъде постигнато единствено чрез тясно сътрудничество между публичните и частните образователни институции и всички останали заинтересовани групи, включително социалните партньори и дружествата. По-нестабилните пазари ще породят предизвикателства, тъй като предприятията и работещите ще трябва да се адаптират достатъчно бързо. През 2010 г.¹⁷ ЕИСК заяви подкрепата си за създаването на **секторни съвети (ЕСС)** по заетостта и уменията на европейско равнище. До момента такива съвети са създадени само в два сектора, а в още 14 сектора проектите за ЕСС са все още в началната си фаза. ЕИСК би искал Европейската комисия да обясни защо този процес протича толкова бавно и не получава необходимата подкрепа от секторите и националните институции.
- 4.5 Учащите се следва да бъдат насочвани към **иновативни практики** за създаване на знания, което включва сливането на социалното, физическото, цифровото, виртуалното и мобилното пространство за учене, и да се „учат да учат“. Така например обучението, базирано на проучвания и проекти, обучението, основано на конкретни явления, дейностите, стимулиращи учащите се, съвместното обучение и „обърнатото“ обучение водят до по-рефлексивни и основани на участието учебни процеси. Един от възможните начини да се намали или преодолее разликата между иновациите в технологиите и в педагогиката е да се осъществи по-ефективна връзка между формалните, неформалните и самостоятелните структури на обучение.
- 4.6 **Ученето през целия живот** е необходимост за обществото и за всички съответни участници. То започва със стабилно общо образование – ключов елемент в индивидуалното развитие, който подготвя отделния човек за новите и непредвидени предизвикателства, и продължава за много по-дълъг период с професионалното обучение и самостоятелното учене. Последното следва да бъде подкрепено от хармонизирана система от **сертификати и стандарти на равнището на ЕС**, както и от подходящи общи инструменти за определяне на съпоставимостта и равностойността на резултатите от наученото. Изискванията за обучение ще придобиват все по-голямо значение с нарастващото търсене на гъвкавост при отделните лица, дружествата и всички образователни и обучителни системи. В това отношение все по-важна роля ще играе интердисциплинарният подход.
- 4.7 ЕИСК отново отправя своето предложение¹⁸ да се докаже дали са необходими европейски мерки, които да гарантират, че положителният опит на държавите членки с отпусका за обучение се разпространява в целия ЕС.

---

¹⁷ [ОВ С 347, 18.12.2010 г., стр. 1.](#)

¹⁸ [ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 161.](#)

- 4.8 Настоящите системи като цяло не са адаптирани към структурата на цифровите пазари на труда, където ще преобладава нестандартната заетост. Настоящите системи достигат – ако изобщо достигат – до работниците, упражняващи стандартни форми на заетост, чрез обучение на работното място. Системите трябва да бъдат актуализирани, за да се осигури достъп до обучение на всеки участник в пазара на труда. ЕС ще трябва да мобилизира значително повече средства за инвестиции в обучение; в противен случай подходящото обучение ще се превърне в привилегия за малцина. Това е реален проблем, тъй като само хората с актуални умения имат добри шансове да си намерят достойна и справедливо платена работа.
- 4.9 **Цифровите умения** следва да бъдат въведени от най-ранна училищна възраст¹⁹, а основното образование следва да включва в по-голяма степен интерактивно цифрово обучение²⁰. Цифровите умения обаче биха могли да надхвърлят рамките на програмирането и да обхванат запознаването с това, което стои отвъд „щракването с мишката“, а именно разбиране на системата, междусистемните връзки, социалното въздействие и въпросите, свързани с поверителността на личните данни и сигурността.
- 4.10 **Цифровите инструменти** играят важна роля за преобразуването и подпомагането на преподаването и това може да доведе до по-голяма ангажираност на учащите се и до по-добри резултати²¹. Тъй като **преподавателите и учителите** ще играят все по-важна роля, техните компетенции трябва да бъдат адаптирани спрямо новите подходи, технологии и знания в новата образователна среда. С оглед на това качествена подготовка на преподавателите ще се превърне в ключов елемент, както и статутът им по отношение на професионалната гъвкавост, възнаграждението, социалните гаранции и др. С цел да се гарантира качествена промяна на образователните системи в Европа, ЕИСК препоръчва да се следват успешните към настоящия момент примери в рамките на ЕС²² и призовава за повече инвестиции в началното и продължаващото **професионално развитие на учителите** и другите преподаватели.
- 4.11 В допълнение към подпомагането на усилията на участниците във формалното образование да се превърнат в доставчици на образование през целия живот, е необходимо да се предостави допълнителна подкрепа на **доставчиците на неформално образование**. Те могат да достигнат до групите в неравностойно положение и уязвимите групи и да им осигурят достъп до възможности за учене през целия живот, включително до възможността за признаване на обучение, придобито чрез цифрови, онлайн и отворени ресурси и инструменти на обучение, посредством различни форми на оценяване и самооценяване, методи на непрекъснато или сумарно оценяване.

---

¹⁹ [ОВ С 451, 16.12.2014 г., стр. 25.](#)

²⁰ Например в Япония разработването на игри представлява част от учебната програма след 5-годишна възраст; в Естония базовото и визуалното програмиране се изучават от втори клас нататък. Тези примери могат да послужат като основополагащи модели.

²¹ Institute for Prospective Technological Studies, Policy brief on ICT for Learning, Innovation and Creativity („Обзор на политиките за използване на ИКТ в областта на обучението, творчеството и иновациите“), 2008 г.

²² Като например образователната система във Финландия като цяло, гимназията Ørestad в Копенхаген (Дания), детската градина Egalia в Стокхолм (Швеция) и др.

4.12 Освен че имат потенциала да подобрят преподаването и учебните процеси, цифровите технологии могат да насърчават **нови методи на оценяване**, включително самооценяване, които да допълнят традиционните сумарни подходи; по-специално методи, които правят оценяването неразделна част от обучението с помощта на изкуствен интелект, машинен интелект, анализ на ученето и новите начини за обвързване на оценяването с учебните материали. Използването на аналитични технологии дава възможност за бърза обратна връзка, която позволява оценяване в реално време и по този начин допринася за прилагането на по-индивидуален подход в обучението.

4.13 В областта на науката и научните изследвания на университетско равнище цифровизацията на всяка област на научните изследвания налага използването на огромни количества научни данни. Освен това наличието на подходяща инфраструктура за данни (на национално и международно равнище) ще предостави достъп до тези данни и възможност те да бъдат анализирани дистанционно. Европа планира да създаде необходимата инфраструктура за ускоряване на научните открития и иновациите, но за тази цел по предварителни оценки до 2025 г. ще са необходими и приблизително половин милион **експерти в областта на данните**²³. Европа трябва да съгласува усилията си за изграждане на такива основни експертни познания в областта на данните. Висококачественото образование на национално равнище играе важна роля в това отношение и трябва да бъде подкрепено от европейските схеми като „Еразъм+“ и дейностите по програмата „Мария Склодовска–Кюри“.

5. Ролята на обществената политика и гражданското общество

5.1 Европа може да предложи много добри примери за посрещане на нуждите от нови умения в ерата на цифровите технологии. ЕИСК приветства различните инициативи на Комисията, свързани с обучението през целия живот, цифровите умения и работни места, новата програма за умения и програмата „Еразъм+“. Създадената от Комисията **база данни с добри практики** има потенциала да служи като посредник за провеждането на дебат в рамките на ЕС с цел да се набележат насоки и стандарти въз основа на най-добрите практики. В това отношение организираното гражданско общество може и ще играе важна роля.

5.2 ЕИСК държи да подчертае високо ценената работа, която вършат агенциите на ЕС, като **Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound)** и **Европейския център за развитие на професионалното обучение (Cedefop)**. По-доброто сътрудничество между агенциите би могло да доведе до по-голямо въздействие и да привлече повече внимание от страна на държавите членки и институциите на ЕС.

23

Експертна група на високо равнище към Комисията за Европейския облак за отворена наука, [Realising the European Open Science Cloud \(„Създаване на Европейския облак за отворена наука“\)](#), 2016 г., стр. 12.

- 5.3 В настоящия момент трябва да бъде разработена **система за предоставяне на умения и компетентности** за бъдещето на заетостта. По възможност тя трябва да се изгради въз основа на оценяване на уменията и прогнозни проучвания, които да установят нуждите от умения в дългосрочен план на всички равнища; същевременно на европейско равнище следва да се укрепи създаването на секторни съвети по заетостта и уменията, с цел да се предотвратят недостигът и несъответствията на умения. Това е неотложна задача за всички заинтересовани страни, включително за участващите обществени и частни институции.
- 5.4 Следва ясно да се определят **ролите на различните нива на формалното образование**, както и връзките между тях, като например: насърчаване на творчеството и въображението – на предучилищно ниво; съчетаване на творчеството със солидни основни познания и насърчаване на критичното мислене, както и адаптиране на знанията – на училищно ниво; включване на специализирани интердисциплинарни умения – на ниво професионално образование и обучение; разширяване на професионалните интердисциплинарни знания и мислене – на ниво висше образование.
- 5.5 **Професионалното образование и обучение, което дружествата предоставят** на своите служители, е от основно значение. Сътрудничеството между дружествата, университетите и професионалните институции ще бъде изключително важно в това отношение. Ще има все повече организации, които ще предоставят **неформално образование**, т.е. организирана образователна дейност извън утвърдената формална система. Гражданското общество може да създаде нови образователни форуми за развитие на компетенциите в сътрудничество с различни физически лица, институции и интереси.
- 5.6 **МСП** се нуждаят от специална подкрепа отвън, тъй като по принцип разполагат с ограничени ресурси за обучение, особено при появата на нови технологии и когато все още не разполагат със специфичното ноу-хау. Институции като **търговските камари** или организациите на упражняващите свободни професии, съвместно с училищата, университетите и частните центрове за обучение, както и институциите, основани на публично-частни партньорства, биха могли да са от помощ при предлагането на образователни програми.
- 5.7 **Самостоятелното учене** ще играе все по-значима роля като продължаващ действително през целия живот процес, при който отделният човек придобива умения и знания от ежедневието си опит; този сектор може да бъде качествено подобрен с помощта на публично финансирани програми, предлагани посредством телевизионни канали, интернет платформи или други медии. **Стандартите и сертификатите** биха спомогнали тези резултати от обучението да станат измерими и съпоставими, особено в случаите на смяна на работното място.
- 5.8 С оглед на всички различни форми на образование трябва да се подобрят съществуващите до момента инструменти за определяне на **съпоставимостта и равностойността** на самостоятелното учене. Съществуващите системи за признаване на образованието, учебните резултати и компетенциите трябва да бъдат преразгледани, за да се превърнат в надежден и достъпен стандарт за всички, както и да помогнат на учащите се да добият представа за собствения си опит, компетенции и знания.

5.9 **Социалната сигурност** и колективното договаряне са проблематични, особено за работещите в условията на краудуъркинг и за лицата с нетипична заетост. Все повече „цифрови номади“ са заплашени от бедност, когато остаряят. Обществената политика трябва да разработи правила за справяне с този проблем. По този въпрос вече съществуват някои инициативи за **социален диалог**. Добър пример е синдикалната организация IG Metall в Германия, която създаде интернет платформата faircrowdwork.org, предоставяща **насоки на работещите в условията на краудуъркинг**, и съвместно с други заинтересовани страни разработи Кодекс за поведение на платформите на работещите в условията на краудуъркинг. ЕИСК би искал установените най-добри практики да бъдат въведени в цяла Европа.

Брюксел, 20 септември 2017 г.

Georges Dassis,
председател на Европейския икономически и социален комитет
